

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІАУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНАМАТАГРАФІІ БССР і КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОЎ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР.

№ 44 (744)

Субота, 22 кастрычніка 1949 года.

Цана 50 кап.

ТВОРЧЫЯ СЕКЦЫІ ШКОЛА ВІ

З кожным годам мастацкая літаратура набывае ўсё большае значэнне ў духоўным жыцці нашага народа. Савецкі чытаць любіць кожную кніжку, якая адпавядае яго ўрашчым патрабаванням, якая глыбока і ўсёбакова адлюстроўвае пудоўную сацыялістычную рэчаіснасць, дапамагае большавіцкай партыі выхоўваць народ у духу безмежнай адданасці савецкай Радзіме.

З ростам духоўнай культуры нашага народа ўсё новыя і новыя задачы паўстаюць перад савецкімі пісьменнікамі. Цэнтральны Камітэт ВКП(б) неаднаразова падкрэсліваў гэтыя задачы, мабілізуючы пісьменнікаў на стварэнне глыбокадзяльных і высокамастацкіх твораў аб савецкіх людзях — будаўніках камуністычнага грамадства. Каб выканаць гэтыя пачэсныя задачы, савецкія пісьменнікі павінны пастаянна працаваць над павышэннем ідэйных якасцяў сваіх твораў і ўдасканаленнем свайго прафесійнага майстэрства.

У гэтым напрамку беларуская савецкая літаратура мае значныя поспехі. За апошні час напісаны і атрымаў высокую ацэнку савецкай грамадскасці такія творы, як п'есы «Рыбакова хата» Якуба Коласа, «Новае рэчышча» і «Простыя людзі» Арыяды Кудашова, зборнік вершаў «Каб ведалі» і п'еса «Дзёнік міру» Максіма Танка, вершы і п'есы Петруся Броўкі, раманы «Веканомныя дні» Міхася Лынькова і «Глыбокая плынь» Івана Шамаякіна, а таксама рад іншых твораў беларускіх пісьменнікаў.

Поспехі стварэння былі-б значна большымі, калі-б Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР аддаваў больш увагі рабоце камісій і творчых секцыяў.

На другім з'ездзе савецкіх пісьменнікаў Беларусі адзначалася, што творчыя секцыі яшчэ не сапраўднаму не арганізавалі сваю работу, што яны яшчэ слаба дапамагаюць творцы пісьменнікаў. З'езд абавязваў кожную творчую секцыю і камісію ЦСБП актывізаваць сваю работу, зрабіць іх сапраўднымі цэнтрамі творчай і практычнай думкі пісьменнікаў. «Камісія па рабоце з маладымі» — гаворыцца дзейні ў рэзалюцыі, — выдаваць і рэдакцыі газет і часопісаў павінны аддаваць больш увагі літаратуры і моладзі, каштаваць і даваць выхавальны характар работам секцыяў ЦСБП і яго даражанага арганізацыі ў многім залежыць ад таго, наколькі яны паспяхова працуюць з моладдзю і якія вынікі яны маюць у гэтай важнай і адказнай справе.

Пры сур'ёзнай пастаноўцы работы камісія і творчыя секцыі ЦСБП могуць і павінны адыграць выключную ролю ў справе павышэння ідэйна-мастацкіх якасцяў нашай літаратуры, а таксама ў павышэнні майстэрства пісьменнікаў. Камісія і творчыя секцыі з'яўляюцца школай выхавання пісьменнікаў. На пасяджэннях секцыяў і камісій атэля мастацкага слова сустракаюцца з маладымі і пачынаючымі аўтарамі. Тут адбываецца абмен творчым вопытам, абмяркоўваюцца практычныя пытанні развіцця літаратуры, разглядаюцца мастацкія творы і ў працэсе творчых дыскусій удымаюцца актуальныя пытанні літаратурнага жыцця. Секцыі аказваюць вялікую дапамогу пісьменнікам у творчай працы. Практыка сведчыць, што калі пісьменнік, раней чым адзець твор у друк, ставіць яго на абмеркаванне секцыі, ён унікае многія хібы і недахопы.

З часу Другога з'езда савецкіх пісьменнікаў БССР прайшло больш трох месяцаў, але і дзень даўка не ўсе секцыі і камісіі сапраўднаму разгарнулі сваю работу. За апошні час значна палепшылася дзейнасць секцыяў дзяржаўнай літаратуры (кіраўнік А. Якімовіч), а секцыя перакладчыкаў (кіраўнік А. Зарыцкі) яшчэ зусім не прыступіла да работы. Слабая работа секцыяў дзяржаўнай літаратуры з'явілася прычынай таго, што не ўсе кнігі для дзяцей, якія выйшлі за апошні час у дзяржаўным выдавецтве БССР, знаходзяцца на належным ідэйна-мастацкім узроўні («Раіца» А. Алешні, асобныя творы, змяшчаныя ў часопісе «Вязька»). У рабоце другіх секцыяў назіраюцца некаторыя ажыўленні,

у творчых секцыяў і камісій, у якіх адбываецца выхаванне маладых крытычных кадраў. Адною з прычын адставання літаратурнай крытыкі з'яўляецца і тое, што найбольш вопытныя, кваліфікаваныя крытыкі не выступаюць у перыядычным друку з артыкуламі аб новых творах нашай літаратуры, не разрабцоўваюць праблем сацыялістычнага рэалізму. Камісія па крытыцы павінна ў бліжэйшы час пераадолець такую інертнасць, узяць рад актуальных праблем, мабілізаваць крытыкаў на рэспубліку надзвычайна пытанні нашай літаратуры.

Секцыі паэзіі, прозы і драматургіі (кіраўнікі секцыяў П. Панчанка, І. Мележ, К. Крапіва) працуюць больш аператыўна, але і ў іх рабоце маюцца недахопы.

Секцыя паэзіі разглядае пераважна творы маладых паэтаў, і толькі на апошнім пасяджэнні была абмеркавана новая п'еса П. Броўкі, Вядома, што гэтыя недастаткова. У рабоце секцыі павінны больш актыўна ўдзельнічаць і паэты старэйшага пакалення. Абмеркаванне паэтычных твораў стальных майстроў літаратуры будзе спрыяць плённаму росту моладзі, удасканаленню іх майстэрства. Недахопам у рабоце секцыі з'яўляецца і тое, што многія буйныя творы друкаваліся без паліграфічнага абмеркавання. У выніку такія творы прапаўваліся чытачу ў непадрыхаваным выглядзе і наваг з некалькімі хібамі («Сустрэча на Радзіме» К. Кірэнікі, «Негарадзкая арка» А. Вялічкіна, «Світанскія сады» А. Зарыцкага і інш.).

Тое-ж самае можна сказаць аб прозе і аб драматургіі. Многія творы друкаваліся без непазбавнага абмеркавання на секцыях, а калі і абмеркаваліся, дык ужо тады, калі былі надрукаваны (Ул. Шахаўен — «Земляк», Ул. Карпаў — «Без нейтральнай лініі»).

Рэдакцыя часопіса «Полымя», у якім друкуецца ўсе найбольш значныя творы беларускай савецкай літаратуры, неабходна больш прыслухоўвацца да голасу літаратурнай грамадскасці.

Нецярпіма і такое становішча, калі творчасць некаторых пісьменнікаў на працягу многіх год не абмяркоўвалася на секцыях. Узяць творчыю актыўнасць пісьменнікаў — першачарговая задача секцыяў. Праўдзіна Саюза савецкіх пісьменнікаў павінна аддаць асаблівую ўвагу секцыям і камісіям, актывізаваць іх работу.

Незвычайна пасіўнасць пануе ў рабоце секцыяў Саюзаў савецкіх мастакоў, кампазітараў, а таксама ў рабоце Беларускага Цэнтральнага Таварыства. Кіраўніцтва гэтых арганізацый вымушана з поўна зоркай вельмі важны ўчастак работы — абмеркаванне новых твораў выяўленчага і тэатральнага мастацтва.

Ажыўленне работы творчых секцыяў будзе садзейнічаць ідэйнаму росту і павышэнню прафесійнага майстэрства пісьменнікаў, артыстаў, мастакоў і кампазітараў, дапаможа паспяхова выканаць тыя адказныя і пачэсныя задачы, якія паставілі перад сабой партыя і народ перад рэвалюцыйным ідэалагічным фронтам.

Дванаццаты том Твораў І. В. Сталіна

Вышаў у свет дванаццаты том Твораў І. В. Сталіна, падрыхтаваны Інстытутам Маркса — Энгельса — Леніна пры ЦК ВКП(б).

У дванаццаты том Твораў І. В. Сталіна ўваходзяць творы, напісаныя з красавіка 1929 года па чэрвень 1930 года.

У гэты перыяд большавіцкая партыя разгортвае агучнае наступленне сацыялізма па ўсёму фронту, мабілізуе рабочы клас і працоўныя масы сялянства на барацьбу за рэканструкцыю ўсёй народнай гаспадаркі на базе сацыялізма, на барацьбу за выкананне плана першай п'яцігодкі. Большавіцкая партыя ажыццяўляе адзін з рашучых паваротаў у палітыцы — пераход ад палітыкі абмежавання эканамічных тэндэнцый кулацтва да палітыкі ліквідацыі кулацтва, як класа, на аснове сучаснай калектывізацыі. Партыя вырашае найбольшую пасля завязвання ўлады гаспадарчую задачу пралетарскай рэвалюцыі — пераход мільянаў індывідуальных сялянскіх гаспадарак на шлях калгасаў, на шлях сацыялізма.

У прамове на красавіцкім пленуме ЦК і ЦК ВКП(б) (1929 год) «Аб правым ухіле ў ВКП(б)», публікуемай упершыню ў гэтым томе Твораў І. В. Сталіна да аналізу класавых зрухаў, які адбыліся ў СССР і ў капіталістычных краінах, указвае на наступленне сацыялізма на капіталістычных элементах горада і вёскі, што ўзмацняецца ў нашай краіне, і звязанае з гэтым абстрактнае класавая барацьба. І. В. Сталін паказвае расхвістанне частковай стабілізацыі капіталізма нарастанне элементаў рэвалюцыйнага ўдому ў капіталістычных краінах і абгрунтоўвае неабходнасць завастраення барацьбы супраць правых элементаў у кампартыях.

І. В. Сталін выкрывае антыпартыйную фракцыйную дзейнасць бухарынскай групы, яе дуршніцтва, яе заступніцтва перагаворы з фракцыямі з мэтай арганізацыі блыта супраць партыі.

І. В. Сталін падкрэслівае, што правы ўхыл і прымірэнства да яго з'яўляюцца галоўнай небеспаспях у гэты перыяд, выкрывае правых капіталістаў, які ворагавіліся, а не агенты кулацтва, ускрылае ліберальна-буржуазную, антырэвалюцыйную сутнасць правааўтанітычнай «творчай» мрыга ўрастання кулацкаў у сацыялізм. У барацьбе супраць бухарынскай апазіцыі І. В. Сталін развівае лясніскае палітычнае аб'явішчэнне эканамічна-гаспадарчых класаў шляхам жорсткай класавай барацьбы пралетарыята. І. В. Сталін паказвае, што апарцыйныя лініі правых капіталістаў у пытаннях класавай барацьбы звязаны з антыпартыйскімі памылкамі Бухарына па пытаннях тэорыі дзяржавы.

У барацьбе з правымі апарцыйнымі І. В. Сталін адстойвае і развівае марксісцкае вучэнне аб дзяржаве і

пры дапамозе якой працоўныя закліканы перавярнуць усё гаспадарчае і культурнае жыццё краіны на базе сацыялізма.

У артыкуле «Год вялікага пераходу» І. В. Сталін адзначае 1929 год, як год вялікіх дасягненняў на ўсіх франтах сацыялістычнага будаўніцтва: у галіне прадукцыйнасці працы, у будаўніцтве прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Адназначна поспехі калгаснага руху, І. В. Сталін паказвае, што ў калгасы пайшла асноўная маса сялянства — сярэдняе сялянства, што ў сувязі з пераходам індывідуальнай сялянскай гаспадаркі на шлях сацыялізма знішчаюцца ўнутры краіны апошнія крыніцы аднаўлення капіталізма.

Абапярочна на кааператыўны план В. І. Леніна, І. В. Сталін разрабцоўвае тэорыю калектывізацыі сельскай гаспадаркі і ўказвае практычныя шляхі ажыццяўлення яе.

У прамове «Да пытанні аграрнай палітыкі ў СССР» І. В. Сталін выкрывае буржуазныя і правааўтанітычныя тэорыі «раўнавагі», «самацэку» ў сацыялістычным будаўніцтве, «устойлівасці» дробнай сялянскай гаспадаркі, паказвае перавагі буйнай калектывізацыі гаспадаркі ў земляробстве. І. В. Сталін вызначае прыроду калгасаў, як сацыялістычную форму гаспадаркі, і абгрунтоўвае паварот ад палітыкі абмежавання і выціснення капіталістычных элементаў вёскі да палітыкі ліквідацыі кулацтва, як класа, на аснове сучаснай калектывізацыі.

У творах «Галавакружэнне ад поспехаў», «Адкаж таварышам калгаснікам» і іншых І. В. Сталін выкрывае «дзяляцкія» скрывленыя партыйныя лініі ў калгасным будаўніцтве, намагае шляхі іх выпраўлення і ўказвае, што асноўным і галоўным звязам у калгасным руху на сучасным этапе з'яўляецца сельгаспадарчая арцель.

У томе друкуецца «Палітычная справаздача Цэнтральнага Камітэта XVI з'езду ВКП(б)», у якой І. В. Сталін дае глыбокі аналіз крызісу сучаснага капіталізма, раскрывае абстрактнае супярэчнасць капіталістычнай сістэмы. Характарызуе адносіны паміж СССР і капіталістычнымі дзяржавамі, І. В. Сталін вызначае знешнюю палітыку савецкай дзяржавы, як паслядоўную палітыку міру. І. В. Сталін паказвае рэсучы ўдзел народнай гаспадаркі ў СССР, перавагі сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі перад сістэмай капіталістычнай, вызначае сутнасць і задачы разгорнутага сацыялістычнага наступлення па ўсёму фронту. Мабілізуючы партыю на барацьбу супраць ухылаў у нацыянальным пытанні, І. В. Сталін паказвае, што першы диктатары пралетарыята і будаўніцтва сацыялізма ў СССР ёсць першы диктатары нацыянальных культур, сацыялістычных на зместу і нацыянальных на форме.

У томе ўпершыню публікуюцца лісты І. В. Сталіна Феліксу Кон, А. М. Горькаму, тав. Везыменскаму і Рафаілу.

ўз'яднання

Студэнцкія гурткі мастацкай самадзейнасці рыхтуюць вялікую праграму святага канцэрта.

Да дзясяцігоддзя ўз'яднання беларускага народа ў адной Беларускай Савецкай дзяржаве бібліятэка завода «Гомсельмаш» зрабіла вялікую, прыгожа аформленую выстаўку мастацкай і навуковай літаратуры. У апошні дні значна павялічыўся попит на творы беларускіх пісьменнікаў.

Гурткі мастацкай самадзейнасці рыхтуюць да свята вялікую праграму.

Гомельская абласная бібліятэка нядаўна арганізавала каліграфічную чытачку па кніжцы І. Шамякіна «Глыбокая плынь». Рыхтуюцца вялікія літаратурныя вечары, якія будзе прысвечаны дасягненням беларускай савецкай літаратуры.

У Баранавіцкай вобласці работнікамі культуры створана працяглая звыш 72-х лекцый і дакладаў, праведзена 200 гукарака пра ўз'яднанне. У большасці раёнаў вобласці адбыліся агляды мастацкай самадзейнасці. Драмгурткі рыхтуюць новыя пастаўкі на п'есах К. Крапіва, І. Гурскага, Ул. Няфёда і іншых драматургаў.

Да мастацкай выстаўкі, прысвечанай 32-й гадавіне Вялікага Кастрычніка, скульптар А. Глебаў падрыхтаваў скульптуру — народны пазт Беларусі Я. Купала.

На здымку: А. Глебаў за работай.

Фота Г. Буагені.

Школа рэалістычнага майстэрства

Маскоўскі Малы тэатр — горад рускай культуры. Ён адыграў выдатную ролю ў развіцці тэатраў усёй народнага СССР, у тым ліку і беларускіх тэатраў.

Мы часта сцвярджаем, што МХАТ павінен ўплываць і ўплывае на беларускі тэатр. Гэта правільна. Беларускі тэатр арганічна засвоіў рэалістычны метад МХАТ, дасягнуў высокага актёрскага і рэжысёрскага майстэрства, творча ларыймачы метад К. Станіслаўскага і яго школы. Але вядома, што дасягненні нашых тэатраў, якіх і самота МХАТ, у многім былі абумоўлены тым, што ўсе тэатры СССР прайшлі вялікую школу Малога тэатра, што ўсе тэатры вучыліся ў гениальных настаўнікаў Малога тэатра — актораў М. Шаляпіна, П. Мачалава, П. Садоўскага, М. Ярмавай і іншых. Сам К. Станіслаўскі казаў, што МХАТ заснаваны «на запавятах чэшскага рэалізму...», што «Малы тэатр лепш усялякіх школ папедынчы на маё духоўнае развіццё», а М. Ярмаваў Станіслаўскі называў «гераічнай сімфоніяй рускага тэатра».

Разам з МХАТам нашы лепшыя тэатры з'явіліся паслядоўнікамі шчышчкі рэалістычных традыцый — традыцыі рускага тэатра, які вызначаўся праграўнасна думкай, жыццёвай праўдай, аданым служэннем народу.

Малы тэатр заўсёды ішоў у нагу з жыццём свайго народа. Гэтая сувязь асабліва плённа стала ў савецкі перыяд. Дзеянні савецкага тэатра навіжаюць Малы тэатр за тое, што ён першы ў паслярэвалюцыйнага гады пверда стаў на шлях служэння сацыялізму. Сп'ятакляк «Любоў Яравая» на многія год з'явіўся сімвалам рэвалюцыйнай палыманасці, узорам большавіцкай партыйнасці ў тэатральным мастацтве.

Нашы лепшыя беларускія тэатры неаднаразова вязаліся ў Маскву на гастролях. Гэтыя пазедкі былі асабліва плённымі таму, што актёры і рэжысёры мелі магчымасць блізка знайсці з творчым

багаццем Малога тэатра. Раўняючыся на лепшыя спектаклі Малога тэатра, беларускія тэатры ўдасканалілі сваё майстэрства і дамагаліся новых поспехаў.

Малы тэатр па праву называюць музеем частага рускай мовы. Эдукацыйна, патрабавальна і любоўна астаўднёне Малога тэатра да роднай мовы таксама з'яўляецца вельмі добрым узорам і для беларускіх тэатраў.

Можна спадзяцца і на прыклады калектывнай творчай сувязі беларускіх тэатраў з асобнымі рэжысёрамі і актёрамі Малога тэатра. У пачатку трыццаціх гадоў тэатр імя Якуба Коласа перажываў перыяд вострай барацьбы з фармалізмам. Вялікі ўклад у справу сцвяржэння рэалістычнага напрамку гэтага тэатра зрабіў рэжысёр Малога тэатра К. Зубаў, які паставіў спектакль «Гібель эскадры». Гэты спектакль з'явіўся эталонам у далейшым станаўленні тэатра імя Я. Коласа.

У мінулым годзе калектыву Малога тэатра прыязджаў на гастролях ў Мінск. Глядач і захваленнем прыцэпцеў спектаклі «Праўда добра, а іначэе лепш», «Інжынер Сіргееў», «Стаян вяды» і «Пімаляе». Перад глядацкімі сцэнамі выступалі пудоўныя актёры старэйшага і сярэдняга пакалення — Е. Турчанінава, В. Рыжова, Е. Гогаева, К. Зубаў, Д. Заркава, С. Мажанскі і іншыя.

Асабліва моцнае ўражанне пакінуў спектакль «Праўда добра, а іначэе лепш». Тэатр паказаў сваё рэалістычнае майстэрства і бліскава ўменне глыбока раскрыць вобразы вялікага рускага драматурга А. Астроўскага.

Сустрэча Малога тэатра з беларускімі глядацкімі і дзеяцамі мастацтва дапамагла далейшаму творчаму станаўленню нашых тэатраў.

Беларуская тэатральнае мастацтва за гады савецкай улады дасягнула вялікіх поспехаў. І адно з самых жыватворных крыніц, з якіх вынікалі гэтыя поспехі, з'яўляецца творчасць Малога тэатра — школы рэалістычнага майстэрства.

Ул. НЯФЁД.

Новае аблічча вёскі

Да 1939 года ў Цяцэраўскім сельсавеце, Кляцкага раёна, Баранавіцкай вобласці, не было ні адной культурнай установы.

За гады савецкай улады карэнным чынам змянілася аблічча вёсак, змяніліся і самі людзі.

Цяцэр у сельсавеце ёсць тры школы, адна з іх — сямігодная, працуе медпункт, адкрыты клубы, а ў Цяцэрах — хата-чытальня.

Метадам народнай будовы будуюцца яшчэ адна шкільная сярэдняя школа. Вялікую культурна-выхаваўчую работу сарод вясельніцтва праводзіць Цяцэраўская хата-чытальня. Пры ёй арганізаваны драматычны, харавы і іншыя гурткі мастацкай самадзейнасці. За апошні месяцы

драмгурток паказаў сямі спектакляў: «Партызаны» К. Крапіва, «Песняра» В. Вольскага і іншыя.

Харавы і струнны гурткі арганізавалі некалькі каларытных выступленняў. У праграме іх — песні савецкіх кампазітараў, а таксама беларускіх народных песняў.

Пры хата-чытальні ёсць бібліятэка. Кожны дзень сюды прыходзяць сялянне, вучні, настаўнікі. Тут яны атрымліваюць не толькі кнігі, але і адгавя на ўсе пытанні, якія іх цікавяць.

Рэгулярна арганізуюцца ў вёсках лекцыі і даклады на міжраённых і сельскіх гаспадарчых тэмах.

М. ТАВАЛЧУК.

родныя пуніні і масавыя фэзкультурныя саборніцтвы. У радзе гарадоў заходніх абласцей арганізуюцца выступленні звольных хораў колькасцю ад 500 да 800 чалавек.

На ўсіх факультэтах Беларускага Дзяржаўнага ўніверсітэта чытаюцца лекцыі аб дасягненнях беларускага народа за гады савецкай улады ў галіне эканомікі, навукі, культуры. Супрацоўнікі ўніверсітэцкай бібліятэкі арганізавалі выстаўку літаратуры і фотаматэрыялаў, прысвечаных вялікаму крыгу.

Група дакладчыкаў з ліку навуковых работнікаў і студэнтаў выехала ў падшэфны Дзяржынскі раён, Мінская вобласць, дзе будзе прачытаны даклады і лекцыі для калгаснікаў і вучнёўскай моладзі раёна.

Аб простых людзях

Аляксей ЗАРЫЦКІ

Яркім доказам няспынага творчага росту А. Куляшова з'яўляецца яго новая паэма «Простыя людзі», надрукаваная ў восьмым нумары часопіса «Полымя» за 1949 год і адначасова на рускай мове ў пятым нумары «Нового мира» ў перакладзе М. Ісакоўскага.

Новая паэма — важнае свая ў творчасці паэта. Яна пераарыўна і арганічна звязана з яго папярэднімі творами. Але, пазыбіўшы і развіўшы некаторыя іх думкі і вобразы, Куляшоў, не паўтараючы сябе, уносіць у паэму многа новага, свежага, што дае падставу гаварыць аб «Простых людзях», як аб значным дасягненні не толькі беларускай, але і ўсёй савецкай паэзіі.

Адной з адметнейшых рыс таленту Куляшова з'яўляецца яго пастаяннае імкненне ўвасобіць у паэтычных вобразах тую думку, падзею і праблему, якія на даным этапе больш за ўсё хваляюць наш народ.

Гэтак было з яго паэмай «У зялёнай дуброве», яркім і таленавітым творы аб вясельным шчаслівым і замомным жыцці. Гэтак было і з выдатнай паэмай «Сімі бригады», дзе нягледзячы на высокую мастацкую вобразна-неабудаваную гераічнага змагання савецкіх людзей з фашысцкімі захопнікамі, падзеі, якімі жыў тады народ. Таксама і ў «Новым рачышчы» і гэты гаворыць аб адной з буднішніх задач сённяшняга дня — аб будучыні электрастанцый у нашых калгасах, якія, спрыяючы сярпацкім роліцы паміж вёскамі і гарадамі, з'яўляюцца важным этапам у будучыні будзе камунізма. І вось яго новая паэма «Простыя людзі» зноў гаворыць нам аб тым, што хваляе цяпер многія сэрцы міліянаў людзей па ўсім свеце. Яна гаворыць аб думках і спадаваннях простага працоўнага чалавека, які перажывае ўсе выпрабаванні вайны, перамог дракежнага ворага і сёння змагаецца з абраным ад падальшчыкаў новай вайны.

Аднак, актуальнасць і важнасць тэмы механічна не робіць твор мастацтвам. Тады не можа існаваць асобна ад яго мастацкага вырашэння. І нам хочацца звярнуць увагу на тое, як дасягаецца гэтай зямлі да чытача, на строінасць кампазіцыйнай паэмы, дзе спісана, лагічна і закончана выкладаецца і думка, на яснасць і выразнасць іх паэтычных фарбаў. У гэтай паэме ўсё да месца, усё прадумана, уважана патрыстычным мастаком, усё жыццёва абгрунтавана, і кожная дэталі служыць менавіта асветленню і развіццю асноўнага зместу твору.

Паэма пачынаецца з таго, што савецкі саюз Мірон Гукаў пільна з свайго агопа пад Барлінам пільна сваім дзеямі перад рашаючым штурмам:

Вам невядомыя, дзеці,
Пісьмо пасылаю,
Вас з перамогай, нарэшце,
ён піша, — вітаю.

Сам неўзабаве
Яе прыняў вам з Барліна,
Калі ў апошнім у справе —
У бойцы не зліну.

З вількім майстэрствам паэт дае салдатку пісьму максімальную папулярнасць. Па-першае, яго з'яўляецца адраўняным пунктам паэмы, бо ўжо з радкоў гэтага кароньскага ліста перад нашымі вачыма выдзіраецца вобраз Мірона Гукава, аднаго савецкага патрыёта, для якога перамога над ворагам і лічсца Радзімы даражэй уласнага жыцця.

А як запытаў,
А як не дайду да парогу,
Вас не пакіну —
З пісьмом вам прышлю перамогу.

Па-другое, гэта неадсланае пісьмо з'яўляецца вельмі важным абгрунтаваннем дзейных падзей паэмы. Яно дамагае Гукава ў барацьбе са смерцю, калі яго засыпала зямлёй у нямецкай зямлянцы:

ён і асапуў-бы,
Каб слабай рукой нечакана

не. Вапчце ён і сваіх дзяцей у новы, спецыяльна для іх абудаваны хаце. Вапчце і калгасны сход, на якім калгаснікі рашаюць прысвоіць калгасу імя свайго земляка патрыёта Гукава, бо ён заўсёды ністомна змагаўся за шчасце народа — і ў мірныя часы і на вайне. Ён ужо нават і імя сваё ўкладзе ля ўваходу ў праўленне. Што-ж, калі такая пашана, дык можа і варты да долі сваёй памірыцца і адпачыць нааўзасёда? Не, ніколі, бо

Нам спяваць не да твару
У променныя славы.
Яшчэ далёка не скончаны
Нашы справы.

Яшчэ іх хопіць
На доўгі, доўгі годы.
А бесмертным і справах
Мы станем заўсёды.

І Гукаў зразумеў, што ён яшчэ не прайшоў да канца свайго выпрабавання, што яшчэ мала прыкладу сілы, каб стаць сапраўды жывым — вярнуцца да радзімы, да стваральнай працы. Зарабіўшы апошнія намаганне, ён канчаткова выбіраецца на свет.

Гэты раздзел з'яўляецца кульмінацыйным пунктам паэмы, дзе перад нашымі вачыма Гукаў раскрываецца ўжо на ўсёй паўнаце, ва ўсім багачыі яго ўнутранага свету. Адначасова гэты раздзел падмацоўвае і ярка асветляе тую падзею, якія тым часам сапраўды адбыліся ў родным сям'і.

Паслядоўна і выразна раскрыты вобраз савецкага патрыёта Гукава, паказаўшы нам мастацка пераканаўча яго палымную любоў да нашай Радзімы, непахісную волю і сілу ў змаганні і багаты ўнутраны свет гэтага простага працоўнага чалавека, аўтар падводзіць нас да заключнай і асноўнай думкі сваёй паэмы. Мільён такіх людзей, як Гукаў, пабудавалі выніку дзяржавы сацыялізма, адолеўшых у суровай барацьбе фашысцкія орды, валодалы сілай, сродкамі і рашучасцю разбурыць людоедскія пляны чэрчылля, атасонаў, бавінаў:

Простыя людзі адкажуць —
Як след ім, спакойна.

— Вы сабе звалі, пані,
Грамадзянін свету,
Што-ж, грамадзяне,
Вылазьце з нары на планету!

Страцілі сілу
Жыццёвыя вашы наперы,
Вы не прапісаны болей
На гэтай зямлі.

Ваша кватэра ў магіле цяпер,
Над зямлёй,
З націсам вечным —
Праляццем народаў — над ёю.

Шчасце чакадуць
Сябе назаўсёды — так будзе!
Горасті і слава зямлі нашай —
Простыя людзі.

У заключнае хочацца сказаць яшчэ некалькі слоў аб тым, якое-ж месца займае гэта паэма ў творчасці Куляшова. Уступлючы на шырынню ахону падзей і насычанае жыццём «Сіміу бригады», яна разам з «Новым рачышчам» ідзе наперад, а за ім яна паводзіць ідэяльна глыбокі зместу, так і паводзіць мастацкай сілы яго вырашэння. Паэма займае адно з першых месцаў сярод твораў Куляшова і сведчыць аб яго няспынным і плённым творчым росце.

Эпізод са сном Гукава патрэбен аўтару не для ўбудавання большай цікавасці да ходу падзей і заінтрыгавання чытача. Гэты эпізод з'яўляецца лагічным і заканамерным звязком у далейшым паслядоўным раскрыцці ўнутранага свету і характару героя. І тут ёсць кожная дэталі, з кожнай новай страфай паўстае перад намі высокародны вобраз савецкага чалавека, пераарыўна звязанага ўсёй сваёй істотай, усімі сваімі думкамі і справамі з нашай савецкай Радзімай. Знаходзячыся на валаку ад смерці, ён бачыць свой зварот на Радзіму, радзіму маладой руні на калгасных палях, непакойна тым, што ў вышэй вайны не ўсе гоні ўзараны, што рабочых рук неха-

мь. Паўчце ён і сваіх дзяцей у новы, спецыяльна для іх абудаваны хаце. Вапчце і калгасны сход, на якім калгаснікі рашаюць прысвоіць калгасу імя свайго земляка патрыёта Гукава, бо ён заўсёды ністомна змагаўся за шчасце народа — і ў мірныя часы і на вайне. Ён ужо нават і імя сваё ўкладзе ля ўваходу ў праўленне. Што-ж, калі такая пашана, дык можа і варты да долі сваёй памірыцца і адпачыць нааўзасёда? Не, ніколі, бо

Нам спяваць не да твару
У променныя славы.
Яшчэ далёка не скончаны
Нашы справы.

Яшчэ іх хопіць
На доўгі, доўгі годы.
А бесмертным і справах
Мы станем заўсёды.

І Гукаў зразумеў, што ён яшчэ не прайшоў да канца свайго выпрабавання, што яшчэ мала прыкладу сілы, каб стаць сапраўды жывым — вярнуцца да радзімы, да стваральнай працы. Зарабіўшы апошнія намаганне, ён канчаткова выбіраецца на свет.

Гэты раздзел з'яўляецца кульмінацыйным пунктам паэмы, дзе перад нашымі вачыма Гукаў раскрываецца ўжо на ўсёй паўнаце, ва ўсім багачыі яго ўнутранага свету. Адначасова гэты раздзел падмацоўвае і ярка асветляе тую падзею, якія тым часам сапраўды адбыліся ў родным сям'і.

Паслядоўна і выразна раскрыты вобраз савецкага патрыёта Гукава, паказаўшы нам мастацка пераканаўча яго палымную любоў да нашай Радзімы, непахісную волю і сілу ў змаганні і багаты ўнутраны свет гэтага простага працоўнага чалавека, аўтар падводзіць нас да заключнай і асноўнай думкі сваёй паэмы. Мільён такіх людзей, як Гукаў, пабудавалі выніку дзяржавы сацыялізма, адолеўшых у суровай барацьбе фашысцкія орды, валодалы сілай, сродкамі і рашучасцю разбурыць людоедскія пляны чэрчылля, атасонаў, бавінаў:

Простыя людзі адкажуць —
Як след ім, спакойна.

— Вы сабе звалі, пані,
Грамадзянін свету,
Што-ж, грамадзяне,
Вылазьце з нары на планету!

Страцілі сілу
Жыццёвыя вашы наперы,
Вы не прапісаны болей
На гэтай зямлі.

Ваша кватэра ў магіле цяпер,
Над зямлёй,
З націсам вечным —
Праляццем народаў — над ёю.

Шчасце чакадуць
Сябе назаўсёды — так будзе!
Горасті і слава зямлі нашай —
Простыя людзі.

У заключнае хочацца сказаць яшчэ некалькі слоў аб тым, якое-ж месца займае гэта паэма ў творчасці Куляшова. Уступлючы на шырынню ахону падзей і насычанае жыццём «Сіміу бригады», яна разам з «Новым рачышчам» ідзе наперад, а за ім яна паводзіць ідэяльна глыбокі зместу, так і паводзіць мастацкай сілы яго вырашэння. Паэма займае адно з першых месцаў сярод твораў Куляшова і сведчыць аб яго няспынным і плённым творчым росце.

Канфэрэнцыя чытачоў

Гэтым днём у клубе беларускага аўтазавада адбылася канфэрэнцыя чытачоў па абмеркаванню рамана «Гамбоская пільна».

Цёпла сустрэты аўдыторыя аўтар рамана Іван Шамкіні расказаў аб сваім жыццём і творчым шляху.

Былы партызан, слесар А. Няхай адзначыў праўдзін паказ дзеянняў народных месцінаў. Пра духоўнае высокародства гераіна рамана Таццяна гаварыў слесар В. Афанасеў. Вялікае выхаванне значэнне рамана для моладзі адзначыў камсорг Іаха М. Гулякевіч.

У фойе клуба прапавуў прыфрочаны да канфэрэнцыі кніжны кіёск. У заключэнне ўдзельнікі канфэрэнцыі паслухалі канцэрт, арганізаваны сістамі калектыва мастацкай самадзейнасці аўтазавада.

Канфэрэнцыя чытачоў па рамана «Гамбоская пільна» была праведзена таксама ў Беларускае, на рэспубліканскіх курсох загадкаў рэальных бібліятэк і ў спецыяльнай канфэрэнцыі партыйнай школы.

Сустрэча пісьменнікаў з рабочымі

17 кастрычніка на Мінскім цагельным заводзе № 2 адбылася сустрэча рабочых з беларускімі пісьменнікамі і работнікамі мастацтва.

Паэты Ішмен Панчанка, Аляксей Бачыла і Мікола Гамалка прачыталі свае вершы.

Затым з выкананнем беларускіх народных песень выступіла салістка тэатра оперы і балета, удзельніца Міжнароднага фестываля моладзі ў Будапешце Раіса Кіндэль. Яна расказала пра сваю паездку ў Венгрыю.

Літаратурнае аб'яднанне на трактарным заводзе

На беларускім трактарным заводзе пры шматтыражы «Трактар» арганізавана літаратурнае аб'яднанне. У рабоце яго прымаюць удзел маладыя пісьменнікі Д. Грабеннік, электрамонтёр Ю. Гаўскі, навіроўшчык Н. Красоўскі, слесар А. Баракін, начальнік чыгуначнага пяха Ф. Фралюў і іншыя.

Літаб'яднанне надрукавала ў газеце «Трактар» першую літаратурную старонку. Намечана рэгулярна арганізоўваць канфэрэнцыі чытачоў па лепшых творах савецкай літаратуры.

Вечар памяці Ф. Шапона

16-та кастрычніка грамадскае сталіцы адзначыла стагоддзе з дня смерці вялікага польскага кампазітара Ф. Шапона. У канцэртнай залі Мінскай Дзяржаўнай кансерваторыі адбылося ўрачыстае паседжанне. Даклад аб жыцці і творчасці Ф. Шапона зрабіла С. Нісенюч.

Пасля ўрачыстай часткі адбыўся вялікі канцэрт, у якім прынялі ўдзел лепшыя сілы кансерваторыі. Былі выкананы вядомыя творы Шапона.

Вынікі работы дыялекталогічных экспедыцый

Гэтым летам у рэспубліцы працавалі тры дыялекталогічныя экспедыцыі Акадэміі навуц БССР і Беларускага Дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна. У Грэскі, Калінінскі, Чырвонаслабодскі, Слуцкіх раёнах, Барыўскай вобласці, Лайтэйскай і Плесчаніцкай раёнах, Мінскай вобласці, экспедыцыі сабралі багаты матэрыял, неабходны для складання дыялекталогічнага атласа беларускай мовы. Экспедыцыі сабралі таксама шмат песняў, казак, частушак.

Маскімавіч мае свае, уласныя толькі яму, адметныя рысы характару.

Кніга І. Грамовіча не пазаўважна і незалежна. Перш за ўсё ў чытача ўзнікае запытанне: чаму зборнік названы «Першага верасня» — па загалоўку невялікай замалюўкі з жыцця вясновага хлопчыка, які ўпершыню прыходзіць у школу? Трэба было дзірацца ашавданне «Малада-зелена», у якім аўтар аднаго свайго героя — саніструктара Целявоўскага — надзіваў рысамаі, зусім не характэрныя для савецкага баіца. Не з'яўляецца — тры, у часе налету варажэй азіяцкі ён не ідзе на сваё баявое месца, а хавасца ў зямлянцы. Пэсьменнік залішне захопіўся арміюшчымі якасцімі Целявоўскага, стварыў нехарактэрны вобраз.

Есць у кнізе і шмат моўных непаправак. Напрыклад: «Жылі некалькі дзён вяселье, выбарчынае на ўзгорках, а далей калгаснікі «Парышылі масваё выхад на поле...», «Да яе прышла вярбаёвая думка», «Галава ў Лёнькі так балела, што ён узай я аберуч», «Калі вучэбнага курсуца завілапа «бомба», «сусыпапа-чырвана» і інш.

Іван Грамовіч ідзе на шляху псіхалагічнага аналізу, раскрыцця вобраза на ўсёй яго паўнаце, вольна, напрыклад, забіць імя той дзяўчыны, якая дэкламавала да калгаснікам верні, але не забудзе не характару, гэта-жа, як не забудзе не характару Ленкі Лазарчыка, Аляксея Мяснішчыка, Алены Пуцьнянава, Юлія Мяснішчыка. Гэтым кніга Івана Грамовіча карысна вылучаецца сярод іншых зборнікаў, выпушчаных да гэтага часу для дзяцей.

Мікола ЛУПСЯКОУ.

Хор Дзяржаўнай літоўскай філармоніі.

Канцэрты літоўскай музыкі

Канцэрты літоўскага хора Дзяржаўнай філармоніі, салістаў Вільнюскага тэатра оперы і балета Петрашквічута і Стасюнас, скрыпача Лівана, дырыжора Дварыонаса пры ўдзеле сімфанічнага аркестра Беларускай Дзяржаўнай філармоніі, які адбыліся ў Мінскім Доме афіцэраў, прадманастравалі багатую музычную культуру літоўскага народа.

Праграма двух самастойных канцэртаў хора паказала разнастайнасць яго творчай працы. Добра зладжанае, строінае гучанне, яснасць і прадманасць выканання — важнейшыя становічы асаблівасці гэтага калектыва. Праграма канцэртаў уключала творы рускай класікі, літоўскай, рускай, беларускай і эстонскай народнай песні ў апрацоўцы Швенітска, Копасова, літоўскай кампазітараў Калініцкіса, Шведаса, Шымкуса, Гродзіса, Калініцкіса і іншых.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вялікай цікавасцю слухалі літоўскія песні, якія таксама былі ім блізкімі і апрацымі. Асабліва хораша выканалі хор жартоўнае песню «Козлік» (апр. Шымкуса), «Я не піль прышоў» (апр. Гродзіса), «Марш аднаўтэнцаў» (апр. Шведаса), «Сястра, блакітная Вілія» (апр. Дварыонаса, лютэст пастася Нерыса) і інш.

Пасля песень «Гібель Варыга», «Есць на Волге утёс», «Святлі светла месца» і беларускай песні «Бульба» мінчане з вяліка

Совецкі Саюз—надзейны абаронца міру

Чатыры гады таму назад—24 кастрычніка 1945 года—уступіў у сілу Статут Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ААН). Стварэнне ААН—важнейшага міжнароднага інстытута, у задумку якога ўваходзіла абарона міру і бяспекі, развіццё і ўмацаванне міжнароднага супрацоўніцтва—з'явілася вялікай гістарычнай надзеяй.

Аднак, Арганізацыя Аб'яднаных Нацый не змагла стаць эфектыўным інструментам міру і міжнароднага супрацоўніцтва. Не дзейнаць яшчэ далёка не спраўдзіліся спадзяванні народаў усёй краіны.

У ходзе другой сусветнай вайны, калі толькі закладваліся асновы ААН, правядуць воеваўшага народа Вялікай Брытаніі:

«Ці можна разлічваць на тое, што дзеянні гэтай міжнароднай арганізацыі будуць дастаткова эфектыўнымі? Яны будуць эфектыўнымі, калі вялікія дзяржавы, якія вынеслі на сваіх плячах галоўны цягар вайны супраць гітлераўскай Германіі, будуць дзейнічаць і далей у духу аднадушшя і аднаці. Яны не будуць эфектыўнымі, калі будзе парушана гэтая неабходная ўмова».

Праітоўныя гады поўнасна наведвалі словы таварыша Сталіна. Совецкі Саюз, які прабіраў і паслядоўна прытрымліваўся сваёй палітыцы міру і міжнароднага супрацоўніцтва, перайшоў пасля разгрому гітлераўскай Германіі да залечвання ранаў, нанесеных вайной, да аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі сваёй краіны.

Наадварот, Злучаныя Штаты Амерыкі адрозніваюць курс на правядзенне імперыялістычнай палітыкі, на ажыццяўленне імперыялістычных плянаў сусветнай гегемоніі. У супрацьлегласць Совецкаму Саюзу, які выказаў пэнасію і мужнасць барацьбу за прытрыманне дэмакратыі, сталі на свайму міру і бяспекі народаў, кіруючымі колы Амерыкі, якія абараняюць інтарэсы імперыялістаў, зрабілі ўсё неабходнае для стварэння напружанасці ў міжнародных адносінах, роса ваеннай пугі і істэрыі.

Каб прывярнуць свае разбійныя пляны, імперыялісты Амерыкі і Англіі паклікалі на Совецкі Саюз, сцвярджаючы, быццам палітыка савецкага ўрада не дае магчымасці вялікім дзяржавам прысці да згоды па асноўных пытаннях міжнароднага супрацоўніцтва.

Але факты гавораць самі за сябе. Усім вядома, што Совецкі Саюз вывёў свае войскі з Кіраі, з Злучаных Штатаў Амерыкі адмовіліся зрабіць тое-ж. Выкарыстоўваючы сістэму «манашы паласавання», прадстаўнікі англійска-амерыканскага блока навязалі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый рад рашэнняў, якія з'явіліся грубым парушэннем Статута ААН. Дастаткова ўспомніць толькі незаслышаны рашэнні, якія стварылі такі асабліва «Міжсусветная камісія», старшнік «Камісіі ААН па Кіраі», павяржанае па тым, каб замаскаваць умяшанне ЗША ў ўнутраныя справы Кіраі, стварэнне «Балканскай камісіі».

Судовы працэс на справе вытэражскага дэпартаўшага аэрадына Рэйка і яго ўдзельніках наводзіў прамую сувязь «Балканскай камісіі» з амерыканскай шпіёнска-дыверсійнай дзейнасцю.

Ніколі не ставіліся справе міру і стварэнню так званай камісіі «добрых намераў» па Іранска-Ісраільскаму пытання, бо яны, які і прабіраў чыкагскі ператварэння ў амерыканска-галандскае збройнае падаўжэння германскага паліцыйна-вызваляльнага руху народа Інданезіі.

Вадаўшні рэкамендацыі мінулых сесій

Генеральнай Асамблеі аб усеагульным рэгуляванні і скарачэнні ўзбраенняў, аб хутчэйшым заключэнні канвенцыі аб забароне атамнай зброі, аб забароне прапагандаваць вайну, прынятыя на прапанову дэлегацыі СССР, да гэтага часу не выкананы.

Вядома, што савецкія дыпламаты выступалі на гэтых сесіях з яснымі і канкрэтнымі прапановамі, прыяцці якіх дазваляла-б хутка рэалізаваць указаныя рэкамендацыі, садзейнічаць росці і ўмацаванню міжнароднага супрацоўніцтва. Прадстаўнікі атамнай дыпламатыі прымавалі ўсе намаганні таго тата, каб савецкія прапановы не асудзіліся.

На Парыжскай сесіі Генеральнай Асамблеі Совецкі Саюз унёс канкрэтыя прапановы аб забароне атамнай зброі, аб скарачэнні лічбы вялікіх дзяржаваў ўзбраенняў на адну трэцю частку на працягу года і аб стварэнні міжнароднага органа кантролю за выкананнем паставоў. Прадстаўнікі заходніх дзяржаваў адхілілі гэтыя прапановы.

Пытанне аякі, прыём новых членаў у Арганізацыю Аб'яднаных Нацый, лёс Грэцыі і Палестыны, вайна ў Інданезіі, адносіны да фашысцкага рэжыма Франка ў Іспаніі, праблема эканамічнага аднаўлення і эканамічнага супрацоўніцтва, свабоды друку і інфармацыі, пытанне права чалавека і барацьба супраць габейнай расавай дыскрымінацыі—па ўсім гэтым пытаньням прадстаўнікі Савецкага Саюза рашуча выказвалі ясную міралюбную думку і волю савецкага народа.

Англія-амерыканскі блок выкарыстоўвае паслухмяную яму большасць у органах Арганізацыі Аб'яднаных Нацый для палітыкі шантажа і дыктата, грубага парушэння Статута, для прыяцці незаконных рашэнняў, правядзення імперыялістычнай палітыкі заняволення іных краін, стварэння агрэсіўных блокаў. Гэтая палітыка прычыніла да таго, што ў Грэцыі, Інданезіі і іншых краінах яшчэ выніла кроў працоўных, узраслае напружанасць у міжнародных адносінах.

Урады ЗША, Англіі і Францыі выкавалі ў лубойскага паўночных Ядзінаска і Паледамскага падаўжэння па германскаму пытанню, у раздзеле Германіі і ў ператварэнні яе ў заходнія часткі ў сепаратную, марыялетную дзяржаву з адноўленым вярэнна-прамысловым патэнцыялам.

Паслядоўнасць мірнай палітыкі савецкага ўрада лічы раз падцверджана ў гістарычным паслання І. В. Сталіна з выданню ўтварэння Германскай дэмакратычнай рэспублікі і яе ўрада.

«Утварэнне Германскай дэмакратычнай рэспублікі, — піша тов. Сталін, — з'яўляецца паваротным пунктам у гісторыі Еўропы. Не можа быць сумнеяння, што існаванне міралюбнай дэмакратычнай Германіі побач з існаваннем міралюбнага Савецкага Саюза выклічае магчымасць новых войнаў у Еўропе, куды капаец крывавымі і рэбамі не магчымым заняволенне еўрапейскіх краін савецкімі імперыялістамі».

Амерыканскія імперыялісты захапіліся вар'яцкімі плянамі савецкага панавання. Яны ўскіла імякнуца паралізаваць дзейнасць Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, падаваць яе з'аўрагават. Імяцца таму да гэтага часу ААН не змогла стаць сапраўдным інструментам міру і бяспекі народаў.

ЗША, Англія і Францыя тарможыць заключэнне мірнага дагавору з Аўстрыяй, садзейнічаюць пэрыядачна мірных дагавораў імперыялістамі ўрадамі Італіі і Фінляндзіі і данамагаюць зрадыцкімі кітайскага народа Чан Кай-шы. У той час, як Совецкі Саюз настойвае на хутчэйшым заключэнні мірнага дагавора з Японіяй і на выхаванне акупацыйных войск з яе, ЗША тарможыць вырашэнне гэтага пытання, а акупацыйныя ўлады спрымаюць агрэсіўным колам Японіі ў аднаўленні ваенна-прамысловага патэнцыяла краіны.

Сёння ваенны пёхоз, вяртаі міру імякнуча пераканаць народы сваіх краін у тым, што быццам вайна немінуца. Гэтай зрадыцкай прапагандай яны хопуць пераключыць волю народаў да міру, прытуціць іх пільнасць і прывесці свет да новай ваеннай катастрофы.

Утойваючы сапраўдныя прычыны вайны, майстры хлусні фальсіфікуюць гісторыю, падтасоўваюць цытаты.

Але па самай справе, каму невядома, што толькі капіталізм, яго прабежніцкая сутнасць, з'яўляюцца прычынай усіх войнаў. Франка-пруская вайна, першая савецкая вайна, другая савецкая вайна—хба прычыны іх было ігнаванне двух сістэм? Не. А войны, якія зараз ідуць у Грэцыі, Інданезіі, В'етнаме, Бірме і Малайі—хба яны выклічаны не працягненнем імперыялістычных дзяржаў, гэтых праціц палітыкі народнай крыві для дасягнення сваіх карысных мэт? Таму не даўна, што гэтыя драпежнікі не хочунь, каб Арганізацыя Аб'яднаных Нацый прадаваа належным чынам. Яны не жадаюць міру, бо мір азначае наўхальны росці сіа прагрэса, дэмакратыі і сацыялізма.

Ворагі міру ўскладаюць усе свае спадзяванні на атамную бомбу, думалочы, што ёя іны змогуць прадоўжыць сваё існаванне. Але атамная бомба прыер не з'яўляецца сакрэтама, вядомым толькі ў Амерыцы.

Сяня канструюць сваіх гітлераўскіх паярэднікаў, распальваючы антыкамуністычную істэрыю, заносяць янывісці і паклікі на Совецкі Саюз, імперыялісты рыхуюць жорстка праціцкія. Сілы дэмакратыі і сацыялізма неперамагальна большыя за сілы імперыялізма. З кожным днём усё смелей і больш рашуча гучыць наперадзаканнае галас народаў супраць тых, хто хоча крывавы праціцкі. Народы не жадаюць вайны, не жадаюць быць гарматыным мясам для імперыялістаў.

Зараз барацьба за мір, за бяспеку народаў супраць панаў новых прэтэнзій на савецкае панаванне набывае вялікае істэрычнае значэнне. Вось чаму так важна, каб ААН была сапраўдным інструментам міру і дружбы паміж народамі, а не ператварылася ў сродак авантурыстычных мэт англа-амерыканскіх дзяржаў.

Пастыховае барацьба савецкіх дыпламатаў у ААН, якія дзейнічаюць справу міру і паслядоўна выступаюць за ліквідацыю небяспекі новай вайны, выклікае гарачы водгух у сэрцах мільянаў і мільянаў простых людзей па ўсім свеце.

Народы бачаць у вялікай Савецкай сацыялістычнай дзяржаве надзейнага абаронцу сваіх жыццёвых інтарэсаў.

Н. ДАНАЛАУ.

Помнік вялікаму рускаму вучонаму І. П. Паўлаву, адрыты на яго радзіме ў г. Рязані.

Аўтар праента помніка—народны мастак РСФСР М. Манізар.

(Фотахроніка ТАСС).

„Полюмя“ № 8

Вышаў з друку восьмы нумар часопіса «Полюмя». Часопіс адраўваецца паэмай Аркады Куляшова «Просты людзкі».

У нумары надрукаваны прыяцкі раманы Макара Паслядоўна «Святло над Іліпскам», першая кніга рамана Міколы Ткачова «Згуртаванне», аповяданне Івана Шамякіна «Залатыя ашні».

Пасяў ў асноўку ірадаўлена вершнікі П. Сімавіча — «Дом на перадоў», «Крэмыльскі плашч» (пераклад Ул. Шахаўда), А. Твардоўскага — «Святло—усюму свету» (пераклад К. Кірэвіч), А. Суркова — «Чыгалецкая фабрыка» (пераклад А. Валюгіна), а таксама вершнікі А. Волкаскага — «Дахаты», А. Валюгіна — «Самыя леты над івамі», П. Валкадава — «Гудок прапрапрапра».

У раздзеле публіцыстыкі і арытыкі змяшчаны артыкулы Е. Кардэічкіна «Аляксандр Нікалаевіч Радзіцаў» (да 200-годдзя з дня нараджэння), П. Пестрака — «Паўнок Труса» (да 20-годдзя з дня смерці), І. Лушычэва — «Сацыяльна-палітычныя погляды Бастуся Каліноўскага».

У часопісе надрукаваны рэцензіі Юр. Вацілава «Незвычайнае дэца» (на раманах К. Федзіна «Незвычайнае дэца» і М. Вішнеўскага — «Праўда ад сіла каласнага» (на кнігу Нарысаў А. Азімавіча «Ілхад дз шчасця»).

Прэм'ера оперы „Чаравічкі“

16-га кастрычніка Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета паказаў аюскаму гаедату прэм'еру оперы П. Чайкоўскага «Чаравічкі». Настановаўшчык—засл. арт. БССР Ул. Шахоры, дырыжор—І. Гітгары, балетмайстра—К. Мулер. Мастацкае афармленне народнага мастака БССР С. Нікалаева.

Партыі выканалі: нар. арт. БССР Р. Маюк (Аксана), засл. арт. БССР І. Сайкоў (Вакула), засл. арт. БССР і Армянскай ССР Н. Сардобаў (Чорт), засл. арт. БССР М. Ворвулеў (Святлавічы), В. Таланкін (Чуб), М. Званова (Нан Галава), Г. Ціпава (Салюха) і іншыя.

Спектакль быў цёпла прыняты слухачамі.

Руская класіка на сцэне

(Спектакль „Абрыў“ у Гродзенскім абласным драматычным тэатры)

Спектакль «Абрыў», пастаўлены паводле аднаўшэнага рамана А. Ганчарова ў Гродзенскім тэатры, шмат у чым спрыяе азнаямленню гледача з мінулым рускага грамадства.

Аўтару інаспірацыі, народнаму артысту РСФСР Я. Суджакову ўдалося паказаць барацьбу старога з новым, што з'яўлялася, наводзе слоў самота А. Ганчарова, асноўнай яго творчасці. Гэта было характэрна і для ўсёй прагрэсіўнай рускай літаратуры XIX стагоддзя, якая з пільнай крытычнага разважана адноспроўвала распаўсюд патрыярхальна-прыгоніцкага ладу і паказала з'яўленне новай разначыннай інтэлігенцыі, незалежнай тагачасным грамадствам.

Настановаўшчы спектакля «Абрыў» рэжысёр А. Дунаеў сур'ева падышоў да класічнага твора і вырашыў яго ўдмаваць. Цікаваць пастаўоўкі ў тым, што рэжысёр зрадоў раскрыць заняпад старадарскага аспроўдзі. Выканаўцы добра зразумелі рускае грамадства XIX стагоддзя, паказваючы яго прадоўжэнне ў развіцці і супрацьстаянні з ім, якія былі абумоўлены класавымі ўзаемаадносінамі. Такое тлумачэнне твора Ганчарова адпавядае характару рускага рэалістычнага рамана.

Спектакль змяшчэць гледача з радавым драматызмам. Дзея гэсы разгортваюцца ў колы лібраваа, дыктавана ад мастацтва Райскага. Малады артыст В. Зяноў паказвае Райскага лёгкадумным, крхым рамантычна, сентымэнтальным, які не можа сапраці саб: месца ў жыцці, але парашце мрыцца са сваім існаваннем. Халодная суарыянасьць, дваранскія абмежаванасці, пазароўнасны адносіны да жыцця і душэўная пустата добра перададзены артыстам.

Баўла Райскага Бераскава (арт. М. Шубінава) адувае, што ў ёым доме робіцца пэшта выбарэе. Яна ўсё час класіфіца, каб не сорама было моладзі за сваё дваранскае існаванне, але пэкі ўнутры пэнаіць некалькі ўсё час прысутнічае ў гэтым выбарэе. Гледач бачыць, як арыянаца спакойна і лагодна жыць, як у маістах урываецца ваватра новага жыцця.

Праўда, гэтае новае памешчае толькі іштучынам, бо і сам аўтар не разгартуў ішо шырока ў раманае, аддаючы ўвагу пераважна на дваранскае асяроддзе.

Больш глыбока паказана драма Веры, якая хоча свабоднага кахання і спачатку ідзе на гэта, але потым, апамятаўшыся, не хоча зрадыць свайму класаву прыяццю. Яна не столькі не хоча, як не можа вызваліць свай лёс з шігісістама, разначыннама Маркам Волахавым. Душэўную драму Веры маладая артыстка М. Сабінова перадае глыбока, жыццёва, раскрываючы свой добры драматычны талент. Арытыстка якая выўлае жыццёвы свядзельны рысы Веры, каханне да Марка і запам'яце дэдушы разлад. Душэўны разлад дасягае высокага драматычнага, калі Вера вырашае пакінуць Марка і змярыцца з існуючым станам рэчэй у дваранскім грамадстве. Навольчыяна душэўнае прывабленне артыстка М. Сабіновай, унутрынае ўскрыццё вобраза значна спрыяюць поспеху спектакля.

Спектакль «Абрыў» у Гродзенскім тэатры сведчыць аб далейшым творчым росце калектыва ў асавадэнні рускай класікі і іспадчынай.

А. ЕСАНОУ.

Ліст у рэдакцыю

КАЛІ БУДУЦЬ ПАДВЕДЗЕНЫ ВЫНІКІ КОНКУРСА?

У чэрвені месяцы піонерскія газеты «Зорка», «Піонер Беларусі», а таксама часопіс «Бязрока» змянілі на сваіх старонках умовы пушкінскага конкурса на

лепшы дзіцячы твор. Многа піонэраў і школьнікаў даслалі ў рэдакцыю свае апавадні, вершы, пэсіі.

На старонках піонерскіх газет былі змяшчаны такія вершы, як «Настаўнік» Івана Моўчыкава з Смаўгарадскай СШ, Магілёўскай вобласці, «Нам сады» Міколы Астапавіча з Маладзечанскай вобласці «Кніга мічурынца» Валодзі Нядзвецкага м. Мкальскай, Пінскай вобласці, «Радзіце» І. Баюгуна з школы № 60 г. М. Радзіцка і інш. Я на конкурсе даслаў два вершы—«Новы дом» і «Новая Дуброўка». Апын з іх быў змяшчаны ў газете «Піонер Беларусі», а другі—у часопісе «Бязрока».

Тэрмін конкурса закончыўся 1-га верасня, па выхадзе ўжо кастрычніка, а вынікаў конкурса на старонках піонерскіх газет не відца. Сотні юных аўтараў чакаюць вынікаў літаратурнага дзіцячага конкурса, але рэдакцыя піонерскіх выданняў чамусьці маўчаць. Мабыць яны забылі аб сваім абяцанні.

Вінтар ШЫМУК,

удзельнік літаратурнага конкурса.

Дзяляцкая СШ, Баранавіцкай вобласці.

Бібліятэкі-перасоўкі

Трактарзаводская бібліятэка арганізавала бібліятэкі-перасоўкі, кнігамі якіх карыстаюцца рабочыя. Значна ўзраста колькасць чытачоў. Сярод чытачоў перасоўных бібліятэк: інструментальшчыкі, сталары, трыкоўшчыкі і іншыя пераважна рабочыя.

Бібліятэка праводзіць канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары, сустрэчы чытачоў з пісьменнікамі, лекцыі, гутаркі, чытанні. Іры бібліятэкі стварылі пастаўны актыв і совет чытачоў.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАУ, Рэдактары: М. БЛІСЦІНАУ, В. ВІТНА — нам. галоўнага рэдактара, М. КАЦАР, П. ПАДВАБІРАУ, П. ПАНЧАНКА, М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, К. САННІКАУ.

Аляксей РУСЕЦКІ

Перамога кітайскага народа

Першага кастрычніка ў Пекіне, на пачатку перад былым імператарскім палацам, у прысутнасці прадстаўоўкі ўсяго народа, правядуць камуністычнай партыі Кітая Мао Цзэ-дун ушнў сінг народнай рэспублікі Кітая. Чырвоны колер сінга—гэта колер жыцця, сымвал барацьбы і перамогі. У гэты колер афарбавалася гора перамогі іслам палкі гарамі. Калі гледзіш на кляіскі чырвоны колер, здаецца, што ён увесць паліты крыві і самаго народа, які на працягу стагоддзяў змагаўся супраць феадалаў і ілхвароў, супраць імпэрыялістычнага прыгнатылікаў, каб стаць уладаром сваёй зямлі.

Добрае барацьба завяршылася поўнай перамогай народа. Прымаць за Кангонам ужо апышны баі. Над паўноскім воіск наваднай Рэспублікі Кітая унякоўць таміндаўскае зграі, паны, банкіры, фабрыканыт—усе тыя паразіты, што за стэралісі, іны і далады прадавалі кітайскі народ ў вядзельніцкае рабства. Спыхаюцца на свае парадкі амерыканскія бізнесмены, ваенныя спецыялісты, якія зусім наядуна жарылі гаспадарыць у Кітаі, як на Філіпінскіх астравах.

Вялікі кітайскі народ пад аўраўшым камуністычнай партыі ўспрымаю ў гісторыі вызваліць з-пад прыгнаты дракежніх імпэрыялістычных паразітаў, заморскіх захопнікаў і пачаў сам вызваляць асе радзіма. Вуснамі свайго правадары Мао Цзэ-дун рашуча і пэнасіва кітайскі народ заявіў аб сваім далучэнні да народаў, якія абараняюць справу міру, дэмакратыі, сацыялізма. Заявіў аб сваёй аданасці ічам Кастрычкіскай рэвалюцыі, што вастаўляе яго ў шыкавай барацьбе і цнпер асцяжыць шыякі ў будучыню.

Мае ўспамінаюцца тым дні, калі воіскі Забайкальскага фронту перайшлі горы Хін-лунга і, разграміўшы дзікіх японскіх імперыялістаў, друшлі да берагоў Жоўтага

мора. Тым дні былі першым радзіным усепагодным святкам у Манчжурый. Хто ішоў туды па Манчжурый, той можа ўявіць, як сустракае інер народ Паўднёвага Кітая сваіх вызваліцеляў. Яны на ўзгорках, на вышніх трыццаці галазна хвалася рашкі японскіх дзікаў, а ўжо з вёсак, абвазашны рукавы чырвонымі стужкамі, з чырвонымі стрэлкамі на доўгіх прыяцціях, ішлі радзімым ўхваляваным сцягаме да дарог і шляхоў сустрэцалі Савецкую Армію.

Імяно жоўтага аморчанскага кітайца ў салавішчым, надобным на лейку, каласоўні. Ён, вышынны па дарогу, крычаў: хунхуаці! (бандыты), паказваючы рукоў у прыяцці вусны гучнор помы. З-пад яго каласона прыадула сцяна, касы на згорбленую спіну, залатаную і пералатаную так, што было дыкка адлавадзіцца, які колер мева яго куртка, якую ён насіў не скардачы з плеч ад самай малодшай. Мірукоўчы па касе, якую пінпер велікім радка хто носіць у Кітаі, гэты стары яшчэ трымаўся старадаўніх звязкаў, але жыў ужо ён маладою думкаю і добра ведаў, што пэсі на сваіх сінгах яго радзіме савецкія воіскі. Гэта ведаў таксама і ўвесь народ, што стаўў шавабнай шыхоў і дарог ад Хінгана да Жоўтага мора, сустракаючы паны воіскі. Хоць словы радасці і прывітання выказваліся на розных мовах, але яны былі зразумелы нам. Усёды п'д прыжымельным галінымым фанзіам, пад запнутымі ўгому дахамі гарадоў лунала чырвоныя снны.

У дзень перамогі па вуліцах і плошчх гарадоў і вёсак гучылі казоны радзіных людзей. Яны ішлі пад арміямі, авіятымі зямліцай, прыбранныя ў кветкі. Юнакі з размаляванымі тварамі ішлі і танцавалі на хунхуаці, узышваючыся над лангоўтам. Ад рабства да змяркання гучыла ўрачыстая музыка. Народ радаваўся прыходу новага жыцця.

У тым дні нам даводзіла ўбачыць, як жылі працоўныя Кітая. Ніжкае ўражанне рабіла на нас горад. Здаецца ён вядзешца фабрычнымі трубамі, камініямі, вёскама са нямалыварушчымі дахамі, але падладжабыці былі бачны і другі горад, які нізка уясо у зямлю, прыкрыты пракава бляхалі і фанераю ад скурны. У імяку трыххх завулкаў калаюцца замурваныя доці, апрачнутыя ў пацатыны курткі, а часцей за ўсё лоды, як нарадзіла маці. Гэта кварталы рабочых і дробных саматужнікаў, жылы рышчакі і кулі—людзей снэж, які іх праваў народ.

Яны нічога не мелі апрача фанернай халупы і ўласных рук. Каб заробіць, усяпліць у кішэню некалькі жэняў галіна ці прыяцці, яны вымушаны былі прыяцці у каламажках або на плячах проці і скурны гандляроў ад горада ў горад, ад вёскі да вёскі, канструючы з імі, аднаго. На золку ўзастаў рышка і бер з каламажкаў з тым кварталы, дзе жылі самураі, банкіры, ілхвары і чыноўнікі. Там ён стаўў па рагу вуліцы, падпінаючыся пасажыра. Пільнікі заробак рышчы. Пяць—восем год такоў працы—і чалавек валіцца мёртвым на брук пад сваёй каламажкай.

Фанерныя кварталы гарадоў ішогу папашуліцы арміяй беззямельных селян. Не менай паловы ўсёй ворыўнай зямлі ў Кітаі нагаледа памешчыкам і кулакам. У сярэднім на сям'ю селяніна з пяці—шасці душ прыпадала зямлі ад пачы да чатырнастаці му, ці 0,33—0,87 га. А калы 50 процантаў усёго селянінства мела нават меншыя зямельныя участкі. Беззямельныя селяне вымушаны былі іці ў кабылу да памешчыкаў і адулаюць ці накірдувацца ў горад. Там у дзюна было бачна, як ітгалі селяне ў кошыках і махах з рэчывчак і, каб засыпаць жытні каманці на ўзгор'і і там пасадзіць лямно зерняў. Не адваўдала і тое, што-роўнае ябыцца на абылі яны абортвалі пашеры, каб яго не пашкодылі іштучкі і вусень. Была звычайнай з'ява ў горадах.

дзе: ходзіць селянін, трымаючы пару абыль і пару цыбулін на дамоці,—прадае на падаці.

У Кітаі імянуліся самураі, каб большы сабе маіткі, паказвалі за ко